

הלכת דרעי-פנחסי בראי עילת הסבירות

השופט נעם סולברג*

הקדמת העורך: בכנס "שישי ציבורי" של העמותה למשפט ציבורי שהתקיים ביום 10.12.2021, נשא כב' השופט נעם סולברג דברי פתיחה בפאנל שעסק בנושא "הלכת דרעי-פנחסי אחרי 2021 בראי עילת הסבירות". רשומה זו מתפרסמת על בסיס דבריו של השופט סולברג ובהסכמתו.

הלכת דרעי-פנחסי לא רק על עצמה יצאה ללמד, אלא על הכלל כולו.¹ שנות-דור חלפו מאז. האם נס ליחה? לפני שנשמע את חברי הפאנל המלומדים, אומר דברי פתיחה אחדים, כדי להזכיר נשכחות, 'ליישר קו', ולנסות לצפות אל הבאות. השנה היא שנת 1992, ממשלת ישראל ה-25, בראשות יצחק רבין קמה, אריה דרעי מונה לתפקיד שר הפנים; רפאל פנחסי מונה לשמש סגן שר הדתות. השניים נחקרו אז בחשד לפלילים. דרעי נחשד בקבלת שוחד, הפרת אמונים, ועבירות נוספות; פנחסי נחשד בביצוע עבירות קלות יותר: רישום כוזב במסמכי תאגיד, קשירת קשר לביצוע פשע, ומתן הצהרה כוזבת.

החשדות נגד דרעי נגעו במעשים שביצע במסגרת עבודתו במשרד הפנים, תוך ניצול משרתו ומעמדו. תחילה כעוזר שר הפנים ומנהל לשכתו, בהמשך כמנכ"ל המשרד, ולימים כשר הפנים.

החשדות נגד פנחסי נגעו למעשים שביצע בעת ששימש גזבר תנועת ש"ס; על כך שנמנע מלדווח על כספים ששולמו לפעילי ש"ס תמורת עבודתם, ועל הצגת מצג חשבונאי כוזב בספרי המפלגה, כדי למנוע פגיעה במימון המפלגות לש"ס. גם בהגשת הצהרה כוזבת למבקר המדינה, נחשד פנחסי, לגבי דוחות המפלגה.

מעט קודם לכן, במהלך חודש יולי 1992, לאחר הבחירות לכנסת ה-13 וטרם הרכבת הממשלה, פנה היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, ליצחק רבין והסב את תשומת לבו לחקירה הפלילית בעניינו של דרעי (הייתי אז עוזרו של חריש, פרט לא כל כך חשוב, אבל הגילוי הנאות מחייב להזכיר זאת וכן מעלה קורטוב של נוסטלגיה). בהמשך, על דעתו של חריש, הפקיד דרעי בידי רבין מכתב התחייבות בזו הלשון: "באם תנועת ש"ס תצטרף לממשלה שתעמוד בראשה, ובאם תנועת ש"ס תטיל עלי להיות חבר בממשלתך [...] הריני להודיעך בזאת כי אם ועם הגשת כתב אישום נגדי בבית המשפט אשעה את עצמי מהממשלה מרצוני" (ההדגשה הוספה).² כעבור זמן קצר הוקמה ממשלת ישראל ה-25. דרעי נמנה על שרי הממשלה, ומכתב

* נעם סולברג הוא שופט בית המשפט העליון.

¹ הלכת דרעי-פנחסי היא תקדים שנקבע בשני פסקי דין: בג"ץ 4287/93 אמיתי – אזרחים למען מנהל תקין וטוהר המידות נ' יצחק רבין, ראש ממשלת ישראל (08.09.1993) (להלן: "עניין פנחסי"); בג"ץ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון נ' ממשלת ישראל (08.09.1993) (להלן: "עניין דרעי").

² עניין דרעי, לעיל ה"ש 1, עמ' 413.

ההתחייבות הובא לידיעת הכנסת והציבור. בחלוף שנה, במהלך חודש אוגוסט 1993, הונח כתב אישום נגד דרעי על שולחנה של הכנסת, לצורך הסרת חסינותו. בעקבות זאת הבהיר חריש, כי "החל משעה זו ועד תום בירור משפטו, יהא זה בניגוד לעקרונות יסוד של משפט וממשל, ואף לא יהא זה מן המידה, כי מר דרעי יוסיף לכהן כשר בממשלה".³ עד מהרה הוגשו עתירות לבג"ץ בדרישה להורות לרבין לפטר את דרעי, אך רבין סרב לעשות זאת. תגובת חריש היתה, כי אכן אין מקום לכך שדרעי יוסיף לכהן בממשלה, וכי שיקול הדעת שהפעיל רבין בעניין זה, לוקה בחוסר סבירות. לעמדת חריש, אופי העבירות שדרעי נחשד בביצוען, חייב את רבין לפטרו מהממשלה, מכוח סמכותו שעל-פי חוק יסוד: הממשלה, כנוסחו אז, למרות שהדבר לא התחייב מלשון החוק. רבין, מנגד, טען בכתב, במסמך שצירף חריש לעמדתו-שלו כיועץ משפטי לממשלה – מבלי לאפשר לרבין יצוג נפרד – כי השוואה לדברי חקיקה אחרים, והעדר הסדר ספציפי לעניין זה בחוק-היסוד, מלמדים על קיומו של הסדר שלילי, ועל כך שאין הצדקה לפיטוריו של דרעי. רבין טען עוד, כי הודעתו המוקדמת של דרעי, על כוונתו להתפטר, אם וכאשר יוגש כתב אישום נגדו לבית המשפט, להבדיל מהנחתו על שולחן הכנסת, מחייבת את שני הצדדים: את דרעי, להתפטר, לכשיוגש כתב אישום לבית משפט; ואותו-עצמו, שלא לפטר את דרעי, כל עוד לא התקיימו הנסיבות הללו.

גם לגבי פנחסי, בתום חקירתו גובש נגדו כתב אישום, והונח לפני חברי הכנסת, לדיון בהסרת חסינותו. לאחר דין ודברים, הכריעה מליאת הכנסת, שלא להסיר את חסינותו של פנחסי, כשמשמעות הדבר היא שלא ניתן להעמידו לדין, עד תום כהונתו. בהמשך, כשמונה פנחסי לתפקיד סגן שר הדתות, הוגשה עתירה, שבה התבקש בג"ץ להורות לרבין לפטר אותו מתפקידו. נטען, כי על אף החסינות, ולמרות אי-היכולת להעמיד את פנחסי לדין, יש לקבוע כי מסכת החשדות נגדו עולה כדי ראיה מינהלית משמעותית, שהופכת את החלטת רבין שלא לפטרו – לבלתי סבירה. בדומה לעניין דרעי, גם לגבי פנחסי סבר רבין, כי אין מקום להורות על פיטוריו; ואילו חריש סבר, כי שיקול הדעת שהופעל על-ידי רבין, היה שגוי ובלתי-סביר.

בג"ץ פסק, כי אמנם חוק יסוד: הממשלה, כנוסחו אז, לא התייחס במפורש לשאלת חובתו של ראש ממשלה לפטר שר או סגן שר מחמת אישום פלילי, אך אין לראות בכך הסדר שלילי; 'כשירות לחוד, ושיקול דעת לחוד'.⁴ אמנם, השר או סגן השר עשויים להיות כשירים על-פי החוק, ואין חובה על ראש הממשלה לפטרם, אך עדיין ניתן לקבוע, כי במישור שיקול הדעת, ההחלטה שלא לפטרם – איננה סבירה. בפסק הדין, עשה בית המשפט שימוש בעילת הסבירות המהותית, וקבע כי אף שאין חולק שכל השיקולים הרלבנטיים נשקלו על-ידי רבין, נמצא פגם בכך שלא ניתן לכל אחד ואחד מן השיקולים הללו משקל כראוי לו; לשיקולים מסוימים ניתן משקל משמעותי, לאחרים – משקל נוצה. נקבע אפוא, כי אי-הפעלת הסמכות שבחוק-היסוד,

³ שם, עמ' 411.

⁴ עניין פנחסי, לעיל ה"ש 1, עמ' 457.

איננה סבירה באופן קיצוני, משום ש"תהיה לכך השלכה מרחיקת לכת על דמות השלטון בישראל, על תום ליבו ועל הגינותו".⁵

מני אז, נעשה לא אחת שימוש בהלכת דרעי-פנחסני, ובעקרון המרכזי שנקבע בה – 'כשירות לחוד ושיקול דעת לחוד'. כך נעשה, גם לאחר תיקון חוק יסוד: הממשלה בשנת 2001, שבמסגרתו נקבעו כללים לגבי העברת שר או סגן- שר מתפקידו, אם נפתח נגדו הליך פלילי, ועל אף שהתיקון האמור מעיד לכאורה על קיומו של הסדר שלילי. נוכח התיקון לחוק, ספק אם הלכת דרעי-פנחסני עודנה עומדת על מכונה. אזכיר את דברי הנשיא גרוניס בפסק דין בעתירה לגבי מינויו של צחי הנגבי לסגן שר החוץ: "לא קיים [עוד] חלל חקיקתי. חוק-יסוד: הממשלה וחוק-יסוד: הכנסת כוללים הוראות המתייחסות במישרין למינוי ולהפסקת כהונה של שר, סגן שר וחבר כנסת שהורשעו בדין. לפיכך, ספק רב אם ניתן לראות במקרים שאינם נופלים לגדר ההסדר הקבוע בהוראות אלו כ'לקונה' בחוקי-היסוד. [...] ניתן כמובן לסבור, כי ההסדר הקיים בחוקי-היסוד אינו מספק או אינו רצוי. אולם ספק רב בעיני אם יש מקום לעשות שימוש בעילת הסבירות על מנת להפוך דין שניתן לסבור לגביו שהוא רצוי (ואפשר גם לסבור לגביו אחרת) לדין מצוי".⁶

ישנם גם עוררין על גישה זו, אבל מכל מקום, משנתבקשנו להעמיד את הלכת דרעי-פנחסני בראי עילת הסבירות, וכפתיח לדברים שנשמע, אני מבקש להעלות כמה סימני-שאלה.⁷

א. כזכור, לגבי דרעי נטען, כי יש לפטרו באופן מיידי, חרף התחייבותו להתפטר מן הממשלה מיד עם הגשת כתב אישום נגדו לבית המשפט. העתירות לא נועדו אלא לדחוק את הקץ, ולהביא לפיטוריו של דרעי בשלב מוקדם יותר, עם הנחת כתב האישום לפני הכנסת. האם פער הזמנים הזה, הוא עד כדי כך בלתי-נסבל? האם עמדתו של יצחק רבין – שצריך לנהל ממשלה, להתמודד עם אילוצים פוליטיים ומדיניים – חרגה חריגה קיצונית כל-כך מ'מתחם הסבירות', עד כדי כך שצריך היה לבטלה? האם עמדתו היתה כל כך מופרכת, עד כי לא ניתן היה לייצג אותה בבית המשפט?

אשר לפנחסני: החשדות נגדו נגעו למעשים פליליים, ברף חומרה נמוך בהרבה מאלו שבהן נחשד דרעי, וגם החסינות עמדה לו, על-פי החלטת הכנסת; לא זו בלבד, לימים הורשע פנחסני, נקבע כי דבק קלון במעשיו, אך למרות זאת הוחלט למנותו ליו"ר ועדת הכנסת. והנה, אולי במפתיע, עתירה שהוגשה נגד מינויו זה נדחתה, תוך קביעה כי יש להבחין בין מינויים לכנסת, שיבחנו לפי כללי הכשירות בלבד, לבין מינויים ברשות

⁵ עניין דרעי, לעיל ה"ש 1, עמ' 423.

⁶ בג"ץ 3997/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר החוץ (12.2.2015). ראו גם: דניאל פרידמן "הלכת דרעי-פנחסני ועקרונות יסוד בדיני פרשנות" פורום עיוני משפט מ"ד (התש"ף-2020), עמ' 6.

⁷ זאת, מבלי להתייחס כלל לביקורת כלפי הלכת דרעי-פנחסני שאינה מתמקדת בשימוש בעילת הסבירות. ראו למשל: יואב דותן "הדחה שיפוטית של נבחר ציבור במבחן חוקתי" בלוג ICON-S-IL (4.5.2020).

המבצעת, שאז תיבחן ההחלטה גם במישור שיקול הדעת.⁸ גם כאן ניתן לתהות האם בהחלטה פוליטית מובהקת שכזו, חרג רבין חריגה קיצונית ממתחם הסבירות? האם התערבות בג"ץ היתה הכרחית ומתבקשת? אינני בטוח.

ב. כפי שציינתי בכמה וכמה פסקי דין, וכן [במאמר ב'השילוח'](#),⁹ השימוש הגובר בעילת הסבירות, הוא למעשה מְעַבֵּר מכללים – לסטנדרטים; ממבחנים ברורים, מדידים, עקביים, יציבים – למבחנים גמישים ומשתנים, שקשה לחזות את תוצאות ישומם. השימוש בעילה זו, מועיל לכאורה לסתימת פרצות, דבר חשוב כשלעצמו, מגמתו להעלות את קרנה של הרשות המבצעת, אך בד בבד מעמיד את הממשלה ואת הציבור במבוכה, גורם לאי-ודאות. קשה לחזות מראש מה יחליט בית המשפט, מה יופר, ומה יאסר. רמת ההפשטה הגבוהה של עילת הסבירות, איננה מאפשרת לתחום את גבולותיה. גם בית המשפט הופך להיות 'חשוד' בעיני הבריות בהפעלת שיקולים זרים, או מחשבות נסתרות. ראוי לציין כי המעבר ממבחנים מדידים וברורים, למבחנים התלויים בדעת השופט הוא תופעה שנצפתה גם בתחומי משפט אחרים. כך למשל: השימוש בעילת תום-הלב כדיני החוזים; עוולת הרשלנות כדיני הנזיקין שזוכה למעמד מוגבר, לעיתים על חשבון העוולות הפרטיקולאריות המסורתיות.¹⁰ אני לא סבור שהשעה כשרה לביטול עילת הסבירות לחלוטין, אבל המגמה צריכה להתהפך: לא שימוש גובר, גורף, כברירת-מחדל, גם כשהדבר איננו מתחייב. הצמצום והמיקוד, הכרחיים. ביקורת דומה מושמעת לא אחת כלפי ההודאה, 'מלכת הראיות' במשפט הפלילי,¹¹ כי כוחה הרב עלול להביא את חוקרי המשטרה 'לחפש מתחת לפנס', ולהפעיל לחץ משמעותי על החשוד להודות, במקום שימוש בכלי חקירה נוספים. בדומה, לא אחת נתקלתי במקרים שבהם מיהרו שופטים לעשות שימוש בעילת הסבירות, על אף שיכלו להגיע לאותה תוצאה ממש, באמצעות ארגז-הכלים 'הישן והטוב' של המשפט המינהלי, תוך שימוש באמות-מידה ברורות, והימנעות ממושגי שסתום עמומים. כפי שציינתי לאחרונה: "הסתפקות בקביעה אמורפית וכוללנית בדבר חוסר סבירות ההחלטה, חלף בחינה מדוקדקת של מילוי התנאים הקבועים בחוק – הריהי 'פח יקוש'. סבירותה המהותית של החלטה מנהלית-מקצועית, תיבחן כמוצא אחרון; לא כדרך המלך... 'העדר מומחיות; חזקת התקינות המנהלית; מיצוי עילות הביקורת המסורתיות – כל אלו מחייבים כי בית המשפט לא יפנה אל הסבירות המהותית אלא כאשר כלו כל הקיצין. הסבירות המהותית אינה 'פתרון קסם'".¹² הדילוג על עילות הביקורת המוכרות, 'קיצור דרך'

⁸ בג"ץ 7367/97 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נב(4) 547 (1998).

⁹ נעם סולברג "על ערכים סובייקטיביים ושופטים אובייקטיביים", השילוח 18 (התש"ף-2020).

¹⁰ מנחם מאוטנר "ירידת הפורמליזם ועליית הערכים במשפט הישראלי" עיוני משפט יז 503 (ינואר 1993).

¹¹ ראו למשל: בועז סנג'רו "ההודאה כבסיס להרשעה - האומנם 'מלכת הראיות' או שמא קיסרית הרשעות

השווא" עלי משפט ד 245 (פברואר 2005).

¹² רע"ב 7364/20 יחיוב נ' ועדת השחרורים (23.12.2020).

היישר לעילת הסבירות העמומה, מקשה על ניתוח העקרונות והמבחנים המשפטיים שעליהם מבוססת ההחלטה, פוגע בכוח השכנוע בכונותה של ההחלטה, ובאפשרות לחלץ ממנה תקדימים במבט צופה פני עתיד.

ג. בשונה מעילות ההתערבות המסורתיות במשפט המינהלי, שבהן נהנה בית המשפט מיתרון מובהק על פני הרשות המינהלית, נוכח מומחיותו, כאשר על הפרק שאלה ערכית (דוגמת ביטול מינוי פוליטי מטעמים של צדק, מוסר, הגינות), בית המשפט אינו נהנה מאותם יתרונות, וספק אם גישתו עדיפה על גישות אחרות. לבטח כך, כאשר כל השיקולים הרלבנטיים נשקלו על-ידי הרשות, והפגם שנפל נוגע אך למשקל שניתן על-ידה לשיקולים השונים. יתר על כן. ההתחקות אחר משקל השיקולים, בפרט בהחלטות פוליטיות, נחזית להיות שחזור תהליך קבלת ההחלטה, באמצעות 'הנדסה חוזרת' (Reverse Engineering).¹³ הפועל היוצא הוא, שלמרות שבית המשפט מצהיר השכם והערב, כי אינו בא בנעלי-הרשות, ולא ממיר את שיקול דעתה בשיקול דעתו-שלו, בפועל נראה, על פני הדברים, כי כך ממש נעשה; בית המשפט חורג מתפקידו הטבעי, ונכנס לתחומי פעולתה של הרשות המבצעת.

יפים לענייננו דברים שנאמרו בפסה"ד בעניין "וונסברי" הנחשב למקור עילת אי-הסבירות הקיצונית במשפט האנגלי: "מהו, אם כן, כוחם של בתי המשפט? הם יכולים להתערב בפעולת רשות שלטונית אך ורק כאשר יוכח כי הרשות הפרה את הדין... [העותר] אומר בפועל כי הפוסק האחרון בעניין מה סביר ומה אינו סביר הוא בית המשפט ולא הרשות המקומית. ובדיוק כאן, נדמה לי, הטיעון שלו מתמוטט... כוחו של בית המשפט להתערב במקרה שכזה אינו כערכאת ערעורים המבטלת החלטה של הרשות המקומית, אלא כגוף שיפוטי העוסק בשאלה אחת בלבד – האם הרשות המקומית הפרה את הדין בכך שפעלה באופן החורג מהסמכות שהעניק לה הפרלמנט."¹⁴

המלעיזים אומרים, כי 'הנדסה חוזרת' זו, איננה אלא הסוואה להתערבות מכוונת, תוך סימון המטרה מראש, משום שההחלטה אינה תואמת את השקפת עולמו של בית המשפט, או את סולם הערכים הרצוי מבחינתו. אם כן, בהעדר תורת הפעלה סדורה וברורה לעילת הסבירות, ההליך השיפוטי עלול להיתפס כלא אובייקטיבי ולא מקצועי. כפי שצינה מיכל שקד, סמוך לאחר פסק הדין בעניין דפי זהב:¹⁵ "עקרון איזון האינטרסים הוא אפוא נוסחה, שאפשר לומר עליה שהיא מבטאת רעיון כולל לגבי מטרות המשפט בכלל,

¹³ ראו דברי השופט (כתוארו אז) גרוניס בבג"ץ 5853/07 אמונה תנועת האישה הדתית לאומית נ' ראש הממשלה, פ"ד סב(3) 445 (2007).

¹⁴ Associated Provincial Picture Houses v. Wednesbury Corporation [1948] 1 K.B. 223, Court of Appeal. וראו גם: יונתן גרין "מה סביר בסבירות?" השילוח 19 (התש"ף-2020).
¹⁵ בג"ץ 389/80 דפי זהב בע"מ נ' רשות השידור, פ"ד לה(1) 421 (1980).

ואפשר להסכים לכך שהיא יכולה להיות מטרה של המשפט המינהלי. אולם היא אינה יכולה להוות בסיס משפטי הולם לביקורת שיפוטית על שיקול דעת הרשות המינהלית, שכן היא כוללנית ומעורפלת מדי. אם מבקשים למלא את עקרון איזון האינטרסים בתוכן משפטי, יש ליצור לשם כך תורה נוספת או תורות נוספות. אולם, וזה העיקר: בינתיים תורה כזו אינה קיימת ותורת הסבירות חיה, ומופעלת מפעם לפעם, למרות שאין לה כללים סובסטנטיביים, כלומר אין היא נותנת בידי בית המשפט עקרונות וכללים שינחוהו וידריכוהו. התוצאה היא, שבית המשפט מכריע בשאלות שבמחלוקת על-פי דעותיהם ותחושות הצדק של שופטי ההרכב. החשש הוא שדבר זה עלול להביא לויתור על כל אמות מידה משפטיות אובייקטיביות.¹⁶ ואכן, דבר מוביל לדבר; כפי שמציינת שקד בהמשך דבריה: "תורת הסבירות מעניקה לבית המשפט מידה גבוהה ככל שניתן להעלות על הדעת של סמכות ושל גמישות. ובכך היא מאפשרת יותר פיקוח שיפוטי על פעולות הממשל והמינהל. אולם, המחיר המשפטי עלול להיות גבוה מדי. כאשר בית המשפט לא יוכל לסמוך את החלטותיו על שיטה משפטית בעלת עקרונות וכללים, אלא יסמוך אותן רק על עובדות המקרה ועל דעותיהם של שופטי ההרכב, שוב לא תהיה זאת עשיית משפט. בית המשפט יחדל למלא תפקיד שיפוטי ויתחיל לתפקד כ'מועצת אנשים חכמים'".

נחזור לדרעי ופנחסי: לא הועיל להם לרביץ (שהציע למנות את דרעי ופנחסי לתפקידם), לממשלה (שהחליטה לעשות כן), ולכנסת (שאישרה את הודעת הממשלה), שהמינויים שנעשו הם בגדר סמכותם; ששקלו את כל השיקולים הרלבנטיים, לזכות ולחובה; שלא שקלו כל שיקול זר, לא ענייני. בעוכריהם עמדה העובדה, כך נפסק, כי לא ניתן משקל ראוי לשיקולים השונים שעל הפרק. חוסר איזון זה הביא את ההחלטה האמורה אל מחוץ למתחם הסבירות; בלתי-סבירה בעליל ובאופן קיצוני.

ובחלוף שנות-דור, אני שואל אם אין מקום לשוב ולעיין מחדש בהלכת דרעי-פנחסי, בפרט בראי עילת הסבירות? האם בשנים הרבות שחלפו מאז ועד היום לא הראינו לדעת כי בהעדר תורת הפעלה סדורה וברורה לעילת הסבירות, עלול ההליך השיפוטי לאבד מן המימד האובייקטיבי המאפיין אותו? הסבירות פנים רבות לה, וגם הראוי – תלוי בעיני המתבונן. ההכרעה בשאלת הסמכות, ובשאלת תקינותו של ההליך המינהלי, היא משפטית מובהקת, ולגביה נתון לבית המשפט 'הכשר דמוקרטי', שכן ישנה הכרה במומחיותו. לא כך הדבר לגבי 'משקלים' ו'איזונים', מונחים עמומים המכוונים במידה רבה כלפי תבונתה של ההחלטה המינהלית. כלי העבודה העומדים לרשות בית המשפט בענייני סמכות ופרוצדורה, שבהם עיקר כוחו ומומחיותו, אינם זמינים לו כאשר נדרש לנתח מה 'סביר' ומה 'ראוי'. מה גם שלגביהם, השקפתו של בית

¹⁶ מ' שקד "הערות על ביקורת הסבירות במשפט המנהלי" משפטים יב 102, 121 (1982).

המשפט אינה נחזית תמיד כעדיפה על דעת הבריות. השימוש ברטוריקה מרסנת של חוסר סבירות 'מהותי' או 'קיצוני', או 'מתחם סבירות', וכיוצא באלו מונחים עמומים, אינו משנה את העובדה הפשוטה שבמבחן התוצאה, עילת הסבירות היא כחומר ביד השופט היוצר – ברצותו מרחיב וברצותו מקצר.

ציטוט מוצע: נעם סולברג "הלכת דרעי-פנחסי בראי עילת הסבירות" בלוג רשות הרבים (16.1.2022).